

7

1
7. 1, 9, 10, 11, 12 u

Signatura: 1 Z
 Naziv fonda: Zemaljski sabor Istre /Dieta e Giunta Provinciale dell'Istria/
 Vremenski raspon: 1861-1942
 Količina: a) knjige 404 sv.
 b) spisi 1004 svež.
 Stepen sredenosti i sačuvanosti: Ovaj fond nije sređivan u Arhivu, ali je primljen u sredenom stanju, dobro je sačuvan i pristupačan je za naučna istraživanja.
 Serije: a) knjige 1. Zapisnici sjednica, 1861-1917., 58 sv.
 2. Odluke komesarijata za autonomne poslove, 1918-1925., 7 sv.
 3. Zapisnici sjednica izvršnog odbora, 1922-1925, 4 sv.
 4. Zapisnici odluka Kralj. komesarijata, 1926-42, 13 sv.
 5. Knjige raznih evidencija, 1867-1937, 8 sv.
 6. Uradžbeni zapisnici, 1861-1929, 92 sv.
 7. Kazala, registri, indeksi 1861-1926, 56 sv.
 8. Računovodstvene knjige, 1889-1941, 166 sv.
 b) knjige Od 1861 do 1868 godine spisi su raspoređeni po slijedećoj klasifikaciji:
 I - Izborni spisi, II - Činovnici, III - Uprava fondova,
 IV - Zasjedanje Sabora i Odbora, V - Poljoprivreda,
 VI - Trgovina i industrija, VII - Plovidba, VIII - Javna izgradnja,
 IX - Dobrotvorne ustanove, X - Zdravstvo,
 XI - Bogoštovlje i nastava, XII - Poslovi distrikta,
 XIII - Općinski predmeti, XIV - Poslovi financija,
 XV - Vojni predmeti, XVI - Predmeti javnog zajma,
 XVII - Javna uprava, XVIII - Arhiv, XIX - Korespondencija
 XX - Miscellanea.
 Od godine 1869 do kraja klasifikacija je izmijenjena
 I - Pokrajinski Sabor, II - Pokrajinski odbor, III - Pokrajinski fond,
 IV - Pokrajinski fond, rasterećenje.
 V - Pokrajinski fond za kulturu, VI - Penzioni pokrajinski fond,
 VII - Fond bratovština, VIII - Škole i crkve,
 IX - Vode i ceste, X - Općine, XI - Dobrotvorne ustanove,
 XII - Cijepljenja i epidemije, XIII - Popravilišta i izgoni,
 XIV - Predmeti vojske i žandarmerije, XV - Poljoprivreda,
 XVI - Statistika, XVII - Uredbe, okružnice, pravilnici,
 XVIII - Miscellanea, XIX - Školski fond, XX - Biblioteka.

Jezik i pismo: Talijanski, njemački, latinica, gotica

Informativna pomagala: Postoje urudžbeni zapisnici, kazala i registri, te te iscrpan privremeni inventar izrađen u Arhivu.

Podaci o tvorcu fonda: Godine 1861. nakon pada apsolutizma Istra je autonomna pokrajina, kojom upravlja Zemaljski Sabor Istre i njegov izvršni organ Zemaljski odbor Istre. Predsjednik Sabora je zemaljski kapetan, imenovan od vlade, ali je biran između zastupnika. Zemaljski kapetan je i prvi predsjednik Zemaljskog odbora. Ostali članovi Zemaljskog odbora bili su birani od saborskih zastupnika. Sabor kao i odbor bio je biran na 6 godina. Njegov je djelokrug rada bio dosta velik u rješavanju poslova koji su se tiču li Pokrajine. Do godine 1873 birao je Sabor iz svoje sredine dva zastupnika, koji su predstavljali Istru u Carevinskom vijeću u Beču. Sabor je zasjedao u Poreču do 1898. godine, kasnije u Puli i Kopru. Zadnji sastanak Sabora bio 1910 godine. Sabor i Odbor radili su do 1916 godine, a tada su raspušteni. Njihovu funkciju vršila je Zemaljska upravna komisija Markgrofovije Istra (Landesverwaltungskommission der Markgrafschaft Istrien) za godine 1916-1917. Iza sklopljenog primirja godine 1918 Italija je okupirala područje Istre i postavila svog komesara za autonomne poslove od 1918-1922. godine, od 1922-1925 Izvršni Pokrajinski odbor Istre, od 1925-1928 godine Kr. komisarijat za privremenu upravu Pokrajine Istre, od 1928-1942. Pokrajinska uprava Istre.

Sadržajna fizionomija: Ovaj fond daje dragocjenu građu za proučavanje političkog, kulturnog i društvenog života Istre početkom XX i potkraj XIX stoljeća. Zapisnici Saborskih sjednica daju uvid u konstantnu političku borbu Hrvata i Talijana, borbu za hrvatski jezik, za otvaranje škola na narodnom jeziku. Iz pojedinih serija spisa možemo pratiti kulturni razvoj (otvaranje škola, osnovnih, srednjih - gimnazija u Pazinu, nautička škola u Lošinj, dodjeljivanje stipendija učenicima srednjih škola, studentima....) ekonomsko stanje učitelja i činovnika, privredni razvoj (izgradnja cesta, vodovoda, regulacija rijeka Raše i Mirne, isušivanje Čepičkog jezera, izgradnja željezničke pruge, elektrifikacij, idr.)

Napomena:

Postoje štampani zapisnici Zemaljskog sabora i odbora Istre. O Istarskom Saboru pisali:

Fran Barbalić: Prvi Istarski Sabor (1861-1877), Rad JAZU, Zagreb, 1954. str. 281-481,

Ivan Beuc: Pred prvo sasjedanje Istarskog Sabora 1861. Riječka Revija, god. I br. 1 1952. str. 44-46.

Quarantotto: Storia del Nessuno-Parenzo, 1938.

Berislav Lukić: Borba za ravnopravnost hrvatskog jezika u Istarskom Saboru - Jadranski zbornik II-1957. str. 121-148